

РОЗДІЛ IV. ПРОБЛЕМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

УДК 37.013.42–051:004-053.5

Валентина Березан

Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка
ORCID ID 0000-0002-4999-7898
DOI 10.24139/2312-5993/2018.01/276-293

НЕОБХІДНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ

Мета статті – висвітлити зміст поняття «інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ)», розкрити особливості впливу ІКТ та медіапродукції на процес соціалізації молодшого школяра, формування його соціальної компетентності, проаналізувати сучасні системи регулювання медіапростору, обґрунтувати необхідність використання інформаційно-комунікаційних технологій у роботі соціального педагога з учнями початкової школи та їхніми батьками з метою розуміння останніми величезного потенціалу ІКТ, а не тільки розважальної функції. Використано комплекс теоретичних (аналіз, синтез, узагальнення) та емпіричних (спостереження, бесіда, інтерв'ю, вивчення нормативної та навчальної документації) методів педагогічного дослідження. На основі попередніх наукових розвідок автор вказує можливі шляхи підготовки соціального педагога у виші та закладах післядипломної освіти до роботи із молодшими школярами із використанням ІКТ, формування ІК- і медіа компетентності соціального педагога.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, соціальний педагог, молодший школяр, соціалізація, соціальна компетентність.

Постановка проблеми. Сьогодні ми багато чуємо й говоримо про реалізацію нової освітньої парадигми, яка, у свою чергу, вимагає оновлення змісту навчання й виховання школярів. Особлива увага сьогодні прикута до Проекту нового Державного стандарту початкової загальної освіти, який повинні прийняти найближчим часом і ввести з 1 вересня 2018 року для учнів перших класів. З боку науковців і практиків увагу також привертає проблема соціалізації та соціальної компетентності молодшого школяра в умовах сучасного інформаційного суспільства. Найдоступнішим і найпопулярнішим джерелом інформації сьогодні виступають різноманітні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), які поряд зі шкільними знаннями дають можливість дитині формувати власний інформаційний простір, у якому вона живе. Це стає особливо актуальним, оскільки молодший шкільний вік – це один із найважливіших етапів в онтогенезі, під час якого активно розвиваються психічні процеси й засвоюються соціальні норми. Сьогодні молодший школяр є активним користувачем і споживачем різноманітних ІКТ,

які неоднозначно впливають на процес його соціалізації. Проблема загострюється ще й тим, що на сьогодні, на жаль, діти стають більш обізнаними й активними користувачами ІКТ, ніж їхні вчителі й батьки, і соціальний розвиток дитини у віртуальному інформаційному просторі може бути некерованим, стихійним і, навіть, загрожувати адекватному формуванню особистості молодшого школяра. Тому поряд з учителем початкової освіти повинен працювати соціальний педагог, який би допоміг гармонізувати вплив засобів ІКТ на молодшого школяра. Саме тому різноманітні ІКТ будемо вважати одним з ефективних засобів у роботі соціального педагога з молодшими школярами, найдоступнішим засобом долучення до сучасних соціальних цінностей суспільства.

Аналіз актуальних досліджень. Психовікові особливості дітей молодшого шкільного віку досліджують А. Валлон, О. Є. Данилова, Л. В. Долинська, І. В. Дубровіна, З. В. Огороднійчук, Р. В. Павелків, В. М. Поліщук, О. В. Скрипченко та ін. Виявлення психолого-педагогічних механізмів регуляції поведінки дитини в середовищі, що утворюється завдяки застосуванню комп'ютерних технологій, розглядається в роботах А. М. Вербенець, Г. Ю. Ксензової, Л. В. Підлипної, К. О. Островської та ін. Умови ефективного використання комп'ютерних технологій у молодшому шкільному віці, проблеми їх впливу на емоційну, вольову, моральну сферу дітей розглядається в роботах К. Ю. Белої, В. І. Ковалько, Т. С. Комарової, А. А. Корабльова та ін. Вивчення психологічних механізмів саморегуляції, ролі емоцій у цьому процесі, управління навчальною діяльністю й організації середовища досліджувалось у працях Р. К. Шахової, Н. Ф. Виноградової, В. І. Кирпичова, В. С. Мухіної, М. І. Степанової, О. С. Штена та ін.

Вагомий внесок у розкриття питання про доцільність застосування засобів ІКТ у навчанні молодших школярів внесли Л. Л. Босова, В. І. Варченко, Р. Віл'ямс, А. А. Вітухновська, Ю. М. Горвіц, А. В. Горячев, З. А. Зарецька, А. А. Кузнєцов, Ю. А. Первін, С. Пейперт, Б. Хантер, М. М. Ястребов та ін.

Певні аспекти щодо проблеми формування соціальної компетентності учнів молодших класів розглянуто в працях С. І. Данилейко, О. Л. Кононко, О. В. Проценко та ін. Сутнісні характеристики соціальної компетентності молодших школярів розглядали О. В. Галакова, О. В. Запятая, Ю. В. Коротіна, О. А. Крузе-Брукс, С. Б. Серякова, Ю. Є. Уфимцева та ін.

Розгляд медіа як визначального складника соціалізації молодшого школяра зумовив звернення до наукових робіт О. З. Кудашкіної, О. В. Петрунько, Н. В. Уголькова та ін.

Значний інтерес для дослідження проблеми соціалізації молодших школярів і формування їхньої соціальної компетентності під потужним впливом ІКТ та електронної медіапродукції мають результати дисертаційних робіт Р. З. Даниляк, О. В. Камінської, О. В. Петрунько, А. В. Тадаєвої.

Але питання необхідності використання ІКТ у роботі соціального педагога з молодшими школярами та умови й форми підготовки фахівця соціальної сфери до такої діяльності досліджені, на наш погляд, недостатньо, а деякі аспекти взагалі не були предметом наукових розвідок.

Мета статті. Тому метою статті є висвітлення змісту поняття «ІКТ», розкриття особливостей впливу ІКТ та медіапродукції на процес соціалізації молодшого школяра, формування його соціальної компетентності, аналіз сучасної системи регулювання медіапростору, обґрунтування необхідності використання ІКТ у роботі з учнями початкової школи та їхніми батьками, окреслення можливих шляхів підготовки соціального педагога до роботи з молодшими школярами з використанням ІКТ.

Методи дослідження. Використано комплекс теоретичних (аналіз, синтез, узагальнення) та емпіричних (спостереження, бесіда, інтерв'ю, вивчення нормативної та навчальної документації) методів педагогічного дослідження.

Виклад основного матеріалу. Нові тенденції розвитку культури інформаційного суспільства пов'язані з глобальним поширенням інформаційно-комунікаційних технологій і не можуть не впливати на систему освіти й виховання, яка завжди намагається реагувати на зміни в соціумі, на його умови й потреби. Соціалізація школярів відбувається сьогодні переважно під впливом стихійних факторів соціального оточення. Зокрема, ІКТ, веб-технологій, медіазасобів та ін. Технічні засоби створили таку сферу віртуального спілкування людини із соціумом (іншими людьми, художньою культурою та ін.), що для багатьох вона стає манією. Віртуальна сфера спілкування затягує у свої тенета настільки, що «віртуал» перестає помічати реальну дійсність. Інтимний діалог за допомогою різних ІКТ викликає віртуальну залежність, що може зашкодити здоров'ю та завадити нормальному розвитку особистості.

Не обходить стороною ця тенденція й підростаюче покоління, зокрема молодших школярів.

Визнаючи на всіх рівнях, що ми живемо в епоху інформаційного суспільства, ми говоримо про те, що реальність феномена «віртуальної реальності», який існує паралельно з класичною соціальною реальністю, у наші дні не вимагає спеціальних доказів. Разом із тим трактується статус цього феномену не однозначно. Віртуальність розуміється як ігрова, умовна реальність, як інформаційна модель реальності, як симуляція реальності. Однак, сучасна практика дає підстави вважати, що віртуальність є не тільки проекцією соціокультурного розмаїття, але й новим діяльним середовищем – кіберпростором для реалізації всіх видів і способів людської активності, «життєдіяльності». Так, у кіберпростір найбільш адекватно транслюються такі види класичної людської діяльності, які за своєю

природою є або повністю, або значною мірою інформаційними. Саме до таких видів діяльності відносяться освіта й виховання.

Вивчення наукових праць В. Бикова, Н. Дементієвської, М. Жалдака, Г. Лаврентьєвої, Н. Лавриченко, І. Малицької, Н. Морзе, М. Смульсон, Є. Полат, М. Бухаркіної, М. Моїсеєвої, А. Петрова, А. Пилипчука, Н. Тверезовської та ін. дає змогу визначити сутність поняття «інформаційно-комунікаційні технології», та потенційні можливості їх використання в роботі соціального педагога з молодшими школярами.

На думку цих учених, інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) (від англ. Information and Communication Technologies (ICT)) – це сукупність методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, інтегрованих із метою збирання, обробки, зберігання, розповсюдження, відображення й використання інформації в інтересах її користувачів [13].

Зміст поняття «інформаційно-комунікаційні технології» сучасними вченими також визначається як:

- сукупність нових інформаційних технологій (методів і технічних засобів), що дозволяють знаходити, збирати, обробляти, створювати, передавати й подавати інформацію, керувати й користуватися нею та сприяти різним формам комунікації;

- сукупність методів і технічних засобів збирання, організації, зберігання, опрацювання, передавання й подання інформації, яка розширює знання людей і розвиває їхні можливості щодо керування технічними й соціальними проблемами;

- цілеспрямована організована сукупність інформаційних процесів із використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечують високу швидкість обробки даних, швидкий пошук інформації, розосередження даних, доступ до джерел інформації незалежно від місця їх розташування;

- комплекс навчальних і навчально-методичних матеріалів, технічних та інструментальних засобів обчислювальної техніки навчального призначення, а також методи й організаційні форми навчання;

- комп'ютерні технології, які базуються на використанні певної формалізованої моделі змісту, що представлена педагогічними програмними засобами, записаними в пам'ять комп'ютера, і можливостями телекомунікаційних мереж [13].

За своєю сутністю ІКТ – це поєднання інформаційних технологій із комунікаційними для вирішення різноманітних завдань сучасного освітнього інформаційного суспільства. Отже, поняття «інформаційно-комунікаційні технології», крім зазначеного вище, інтегрує семантику терміну «комунікація» та передбачає процес спілкування, обміну думками, знаннями, почуттями, моделями поведінки, а також спільну діяльність учасників комунікації, у ході якої виробляється спільний погляд на речі, події та навколишнє середовище.

З огляду на це, інформаційно-комунікаційні технології, крім інформаційних процесів, програмно-технічних засобів та інструментарію, поєднують у собі три основні (базові) функції соціальної комунікації:

- інформаційну (передача інформації про предмети, їх властивості, явища, дії та процеси);
- експресивну (визначає здатність соціальної комунікації передавати оціночну інформацію про предмети або явища);
- прагматичну (соціальна комунікація є засобом, який спонукає людину до певної дії та вчинку) [22].

Узагальнюючи різні підходи до трактування поняття «ІКТ», у сучасних наукових дослідженнях виокремлюються три основних види інформаційно-комунікаційних технологій:

– комп'ютерні, або інформаційні, технології, засновані на роботі з текстовими та графічними редакторами (редагування тексту, комп'ютерна верстка, книжкова ілюстрація тощо), електронними таблицями та базами даних. Фактично вони є основою, першою сходинкою для використання мультимедійних і телекомунікаційних технологій;

– мультимедійні технології (або технології мультимедіа) – це поєднання спеціальних апаратних засобів і програмного забезпечення, що дозволяє на якісно новому рівні сприймати, переробляти й надавати різноманітну інформацію: текстову, графічну, звукову, анімаційну, телевізійну тощо [24];

– телекомунікаційні технології (або мережні чи Інтернет-технології) – це технології передачі й одержання інформації за допомогою локальних (Інтранет) та глобальних (Інтернет) комп'ютерних мереж [11].

Саме за допомогою ІКТ педагогічні технології роботи з можливостями глобальної мережі Інтернет та мобільного зв'язку, в цілому, конкретних інтернет-ресурсів, додатків і соціальних сервісів, зокрема, використовуються в різних галузях науки. Практичне використання можливостей кіберсоціалізації та технологій кіберпедагогіки отримують широке розповсюдження в сучасній українській і зарубіжній освіті.

ІКТ стали частиною повсякденного життя як дорослих, так і дітей. За даними багатьох досліджень, на сьогодні більшість населення нашої країни мають хоч якийсь вид ІКТ. Навіть якщо і знайдуться люди, які не мають ІКТ, то їхня кількість вираховується сотню, а то й і тисячною відсотка від загальної кількості користувачів ІКТ. Число власників ІКТ стрімко збільшується [2, 80]. Сьогодні у більшості населення на кожного члена сім'ї припадає по кілька ІКТ. Безперечно, ІКТ впливають на всіх споживачів і користувачів, проте діти, а саме молодші школярі, які вступають у нове самостійне шкільне життя, отримуючи новий соціальний досвід, є особливо вразливою категорією, оскільки вони перебувають у процесі первинної соціалізації та формування соціальної компетентності. Психологи (О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська,

З. В. Огороднійчук та ін.) [21, 115–174] зазначають, що молодший шкільний вік (з 6–7 до 10–11 років) є періодом позитивних змін і перетворень у житті людини. Відбувається подальше зростання організму: активно розвивається опорно-рухова система, відбуваються значні зміни в анатомо-фізіологічній структурі організму. Надмірне спілкування молодшого школяра з ІКТ може призвести до певних проблем у здоров'ї (зниження зору, сколіоз, надмірна збудливість чи, навпаки, апатія тощо) та, навіть, до затримки у фізичному та психічному розвитку. У цьому віці формується готовність дитини до школи, дитина оволодіває елементарними культурними навичками, навчається у школі, провідною діяльністю стає досягнення знань, зростає здатність дитини до логічного мислення й самодисципліни, а також до спілкування з ровесниками відповідно до встановлених правил. З'являється внутрішнє прагнення до навчання й успіхів у ньому, любов до праці. Діти намагаються дізнатися, що із чого одержується і як воно діє. Інтерес до цього має підкріплюватися й задовольнятися оточенням [21, 118].

Е. Еріксон вік від 6 до 11 років назвав стадією працьовитості й неповноцінності. У шкільні роки нові біологічні ритми дають дитині змогу успішно опановувати подальші вміння, необхідні для дорослого життя. Найбільш важливі – кооперація, взаємозалежність і здорове почуття змагання. Оточення дитини на цій стадії вже не обмежується домом і сім'єю, значний вплив справляє і школа. Дитина намагається випробувати себе, адаптуватися до самостійного життя [18, 158]. Небезпека на цій стадії розвитку дитини, на думку Е. Еріксона та інших, у можливості появи почуття неповноцінності або некомпетентності. Механізм їх появи пов'язаний із тим, що в молодших школярів центром зосередження стає випробування себе, в результаті чого відбувається диференціація дітей, впевнених у собі й невпевнених. Саме у невпевнених починає розвиватись неповноцінність [21, 119].

Бодинамічна теорія Л. Марчер та Л. Олларса, доповнюючи епігенетичну модель розвитку людини за Е. Еріксоном, виокремлює два різних періоди розвитку дитини в цьому віці: в інтервалі від 6 до 8 років у дітей уже складається власна структура думок – здатність формувати власну чітку думку, а становлення структури «солідарність–дія», що відображає ставлення дитини до групи, припадає на період від 7 до 12 років. Перший період характеризується виробленням власної думки, основна проблема другого періоду – вибудовування балансу між особистими потребами й потребами групи [18, 158].

Стрімкий розвиток ІКТ, виникнення й поширення Інтернету наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття докорінно змінили соціум, у якому формується сучасний молодший школяр. У зв'язку з цим активувалася проблема соціалізації, формування соціальної компетентності молодшого школяра в сучасному соціумі. Саме тому функції, які виконують ІКТ (а саме: розважальна, інформаційна,

копіювальна, функція моделювання гендерних ролей і культурної ідентифікації [27]), особливо актуальні для дітей цього віку.

Зважаючи на вагомість засобів ІКТ у становленні особистості молодшого школяра, ст. 9 Закону України «Про охорону дитинства» гарантується право дитини на вільне висловлення думки й отримання інформації. Зокрема, законодавчо закріплюється право «розшукувати, одержувати, використовувати, поширювати та зберігати інформацію в усній, письмовій чи іншій формі, за допомогою творів мистецтва, літератури, засобів масової інформації, засобів зв'язку (комп'ютерної, телефонної мережі тощо) чи інших засобів на вибір дитини» [12].

Українські дослідниці М. П. Лещенко та Л. І. Тимчук вказують на те, що сучасні учні під впливом глобалізації шукають власні ідеали й цінності в медіапродукції. Це взірці родинних стосунків, соціальні ролі, поведінкові стандарти [16, 13].

Психолог Г. Апостолова відзначає, що дітей, які регулярно користуються ІКТ, вирізняє те, що вони: міркують швидкими й готовими асоціаціями; ставлять поверхневі запитання, при цьому відповідь їх не дуже цікавить; відповіді на запитання дорослих дають поверхневі та стереотипні; у спілкуванні з людьми не відчують дистанції, а також не вміють вступати з іншими в реальні особистісні контакти [1].

Безсумнівно, надмірне, несистемне, безконтрольне захоплення ІКТ (особливо коли йдеться про перегляд розважальних відеоматеріалів, комп'ютерні ігри) не сприятиме фізичному та психічному розвитку юного користувача, а може призвести до психологічної залежності. Від цього страждають, насамперед, зорова й опорно-рухова системи та, як виявило дослідження американських науковців [28], з цим пов'язано підвищення шансів виникнення депресивних синдромів у юнацькому віці, особливо в юнаків і молодих чоловіків. Межі «надмірного перегляду» визначені в рекомендаціях Всесвітньої організації охорони здоров'я, згідно з якими норма перегляду телепередач дітьми молодшого шкільного віку має становити 0,5–1 година, користування комп'ютером – 15–30 хвилин залежно від віку, мобільним телефоном – тільки в разі потреби й говорити недовго. У реальному житті, на жаль, все по-іншому. За нашим дослідженням, 65 % відсотків молодших школярів мають смартфони, ще 30 % – мобільні телефони, від 40 до 50 % – додаткові пристрої та гаджети, які дають можливість дітям занурюватись у «віртуальний світ».

У багатьох Європейських країнах в основу сучасної системи регулювання кіно- і телепростору покладено аналіз вікових особливостей сприймання медіапродукції дітьми різного віку. Об'єднавши спільні зусилля, медіавиробники й державні органи розробили та впровадили спеціальні позначки, які інформують споживачів про головні ризики та ймовірні негативні наслідки перегляду конкретної продукції. Диференційовану

голландську систему Kikwijzer (кіквайзер – телегід, розумний перегляд) розробив Нідерландський інститут класифікації аудіовізуальних медіа (НІКАМ). Ця рейтингова система використовується з початку 2001 року з метою поширення інформації про можливий шкідливий вплив на дітей і молодь медіапродукції (фільмів, відео, DVD і телевізійних програм, музичних відео). Мета системи – інформування насамперед батьків про можливі негативні наслідки медіапродукції, а також надання батькам допомоги в контролі за використанням медіа їхніми дітьми.

Кіквайзер має п'ять вікових категорій: AL (для будь-якого віку), 6 (не рекомендовано дітям до шести років), 9 (не рекомендовано дітям до дев'яти років), 12 (не рекомендовано дітям до дванадцяти років) і 16 (не рекомендовано дітям до шістнадцяти років). Вибір чотирьох вікових меж, нижче яких продукція може бути шкідливою, вимагає від батьків, щоб вони на практиці з'ясували для себе, як саме вікові категорії співвідносяться з їхніми дітьми, враховуючи індивідуальні особливості й інші умови життя дитини [17, 128].

В основу системи покладені вікові орієнтири, а не характеристики фізичного віку дітей. Дітям властиві такі психологічні характеристики впливу медіапродукції:

від 6 до 9 років – розрізнення реальності й фантазії, нерозвинене самоусвідомлення переживань, висока візуальна чутливість;

від 9 до 12 років – розуміння медіареальності (здатні відрізнити фантастику (вигадку) від реальності), розуміння мотивів дій і наслідків (здатність співчувати іншим людям), самоконтроль і спокуса наслідування (стають більш критичними до медіапродукції, але їм починають подобатися медіапродукти, призначені для дорослих);

12 років – соціальний інтелект (віднесення себе до певної соціальної групи), розуміння гумору й абстрактне мислення (розрізняють типи гумору – пародію, іронію, сатиру), емоційний розвиток і критичність (у змозі зрозуміти свій страх і оцінити ризик, дати об'єктивну оцінку), брак досвіду для розуміння деяких тем («дорослі» теми ще не мають адекватної системи для оцінювання, тому під впливом медіа можуть викривитися орієнтири картини світу) [17, 129–130].

Як бачимо, некерована взаємодія молодших школярів із новими ІКТ відображається на процесі їх соціалізації, і постає проблема вирішення цієї проблеми найближчим часом. Саме тому дуже актуальними та практикоорієнтованими стають останні дослідження молодих українських науковців А. А. Тадаєвої «Соціальний супровід соціалізації молодших школярів в сучасному інформаційному просторі» [23], М. М. Ястребова «Використання веб-орієнтованих технологій у здоров'язбережувальному навчанні учнів початкових класів» [25], В. В. Коваленко «Основні напрями використання web-

орієнтованих технологій і мультимедійних технологій у формуванні соціальної компетентності учнів початкової школи» [14] та ін.

Метою початкової освіти є гармонійний розвиток дитини відповідно до її вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, виховання загальнолюдських цінностей, підтримка життєвого оптимізму, розвиток самостійності, творчості й допитливості [20].

У проекті Державного стандарту (2017 р.) зміст початкової освіти розроблено на основі компетентнісного підходу (згідно з «Рекомендаціями Європейського Парламенту та Ради Європи щодо формування ключових компетентностей освіти впродовж життя»). Формування знань, умінь, ставлень, що є сутністю компетентнісного підходу, забезпечують у майбутньому здатність особистості успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти та брати участь у справах громади [20].

У своїх дослідженнях В. В. Коваленко підкреслює, що молодший шкільний вік – це перший період системного залучення дитини до громадського життя. Тому формування соціальної компетентності учнів потрібно починати з початкових класів, оскільки в цьому віці відбуваються особистісні утворення, необхідні для формування соціальної компетентності учнів молодших класів [15, 38]. А сучасній дитині, щоб бути повноцінним членом оновленого суспільства (соціальна компетентність), необхідно стати активним користувачем ІКТ, які мають виступати інструментом, а не самоцінністю людського буття. На думку зарубіжних учених, у результаті динамічного розвитку ІКТ метою навчання й виховання є не тільки передавання знань і набуття інформаційних компетентностей, але, що не менш важливо, виховання ціннісного ставлення до продукції ІКТ, а найголовніше, формування творчих засад взаємодії з ними [16, 13].

За Державним стандартом початкової освіти України (2011 р.) «соціальна компетентність» трактується як здатність особистості продуктивно співпрацювати з партнерами в групі та команді, виконувати різні ролі й функції в колективі [9].

У проекті нового Державного стандарту початкової загальної освіти соціальна компетентність подана разом із громадянською під номером 8 як ключова компетентність для нової української школи. Розкриття цієї компетентності подається в соціальній і здоров'язбережній галузі. Говорячи про соціальну компетентність, яка формується під потужним впливом ІКТ і цифрових (електронних) медіатехнологій, знаходимо у четвертій змістовій лінії «Підприємливі та моральні якості у поведінці свідомого споживача для поліпшення здоров'я, безпеки та добробуту» освітньої галузі «Соціальна і здоров'язбережна» уміння 4.2 «Знаходжу і перевіряю інформацію». Це загальне вміння учня початкової школи має розкриватися через навчальний поступ школярів за циклами: після 2-го

класу – «ідентифікую знаки, символи і попередження щодо ймовірної небезпеки»; після 4-го класу – «вирізняю інформацію, яка викликає в мене сумніви. Знаходжу додаткову інформацію, яка спростовує або підтверджує мої сумніви» [20]. Звичайно, ці вміння дуже загальні, оскільки в стандарті є окрема інформатична освітня галузь, але це вперше, коли у стандарті початкової школи акцентується увага на свідоме, критичне ставлення до інформації та безпеку, яку вона може нести.

Згідно із проектом Державного стандарту учні початкової школи повинні мати такі конкретні освітні результати формування соціальної компетентності під впливом сучасних ІКТ; після 2-го класу – *розрізняє* корисні та шкідливі впливи на вибір безпечної поведінки (у тому числі і ЗМІ тощо); *пояснює*, як безпечно та без шкоди для здоров'я поводитись у мережі Інтернет; після 4-го класу – *аналізує* корисні та шкідливі впливи (у тому числі і ЗМІ) на вибір безпечної поведінки; *безпечно поводитьься* в мережі Інтернет; *аналізує* вплив друзів, сім'ї, засобів масової інформації на почуття, поведінку, настрої; *визначає* способи впливу сім'ї, друзів, однолітків, засобів масової інформації тощо на здоров'я; *визначає* достовірні джерела інформації про харчування; *досліджує* вплив реклами на вибір товарів (їжі, напоїв, іграшок тощо); *критично оцінює* роль реклами у споживанні послуг і продукції; *досліджує* вплив реклами на вибір їжі та напоїв [10].

Усе це говорить про новий підхід до навчання молодших школярів і нові принципи побудови Стандарту. Ключові принципи нового стандарту:

- ґрунтується на визнанні та сприянні розвитку талантів кожної дитини;
- враховує цінність дитинства;
- забезпечує радість пізнання через дослідницьке та проектне навчання;
- поєднує здобуття знань і вмінь, які готують до вирішення життєвих завдань;
- формує цінності і ставлення та передбачає педагогіку партнерства на основі довіри й розуміння;
- пропонує дітям цікаве навчання;
- дає вчителям педагогічну свободу;
- гарантує батькам збереження здоров'я дитини та безпеку шкільного простору;
- окреслює ідейні засади та принципи освітнього процесу;
- визначає очікувані результати навчання учня в початковій школі;
- пояснює логіку проектування та організації навчальної діяльності [8, 2].

Як бачимо, за сприятливих умов соціалізація й формування соціальної компетентності молодшого школяра буде успішним. Українські науковці у сфері ІКТ в освіті М. П. Лещенко та Л. І. Тимчук підкреслюють, що, з одного боку, мас-медіа намагаються уніфікувати реципієнтів інформації й маніпулювати ними, а з іншого, створюють необмежений простір для індивідуального розвитку. Для того, щоб протистояти формуванню пасивного спо-

живацького стилю життя, необхідно планово реалізувати процес виховання взаємодії з мас-медіа, що ґрунтується на відпрацьованих навчальних технологіях медіапедагогіки й застосування медіа в освіті [16, 13–14].

Сприятливими умовами ми вважаємо не тільки інший підхід до навчання й виховання молодших школярів в умовах сучасного інформаційного простору й застосування нових педагогічних технологій [14; 23; 25 та ін.], а й відповідну підготовку майбутніх і діючих фахівців. Крім учителів початкової освіти, які на сьогодні під час навчання у ВНЗ можуть отримати спеціалізацію «Інформатика», «Електронне навчання», та вчителів інформатики, ми говоримо про соціального педагога, який сприяє розвитку соціальних умінь школярів, надає належну підтримку сім'ям дітей, допомагає долати складні життєві ситуації.

Сьогодні соціальний педагог є провідним фахівцем із соціального виховання, фахівцем із виховної роботи з дітьми та молоддю, який покликаний створювати сприятливі соціальні, навчально-виховні умови для їх розвитку й соціалізації. Метою роботи соціального педагога з молодшими школярами є сприяння успішному вирішенню учнями власних проблем. У зв'язку з тими змінами, що відбуваються в соціальному оточенні молодшого школяра, а саме потужна віртуалізація його соціуму, одним із напрямів досягнення цієї мети є використання ІКТ у роботі з учнями початкової школи та їх батьками. У попередніх наукових розвідках [3–7] ми розкривали питання використання програм загального призначення (Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft Access, Microsoft PowerPoint, Microsoft FrontPage, Microsoft Publisher, Adobe Photoshop та інші) у роботі соціального педагога й соціального працівника. Спектр застосування даних програм дуже великий, наприклад, паспортизація класу, закладу, ведення документації сімей, особистої документації учня, створення наочності для роботи з різними соціальними групами, проведення діагностики, розробка творчих продуктів тощо.

Також одним із напрямів соціально-педагогічної роботи є налагодження комунікативних зв'язків із дітьми та їхніми батьками шляхом використання електронних соціальних мереж. Особливість такої роботи полягає у вирішенні певних проблем незалежно від часового простору та місця проживання.

А. Яцишин зазначила основні характеристики привабливості електронних соціальних мереж, а саме: популярність, безкоштовна реєстрація, можливість вибору мови сайту, безкоштовні послуги, наявність чату [26]. Тому, використання електронних соціальних мереж дозволяє створювати профілі з відомостями про себе, наповнювати контент, управляти налаштуваннями доступу, взаємодіяти з іншими користувачами приватно (через особисті повідомлення) й публічно (через механізм груп і зустрічей), створювати відповідний навчальний контент тощо.

На жаль, у нашій країні електронні соціальні мережі розглядають виключно в розважальних цілях (наприклад, прослуховування аудіопродукції, перегляд відеоматеріалів, сторінок інших користувачів, фільмів і мультфільмів, участь в он-лайн іграх тощо). Більшість соціальних педагогів не використовують електронні соціальні мережі для забезпечення продуктивної роботи, адже недосконало обізнані в можливостях їх використання [19].

Тому, електронні соціальні мережі фахівці соціальної сфери у своїй роботі з молодшими школярами та їхніми батьками можуть використовувати для: особистої комунікації; групової роботи; можливості створення обговорень за відповідною тематикою; можливості ефективного планування батьківських зборів (наприклад, у мережі Facebook соціальний педагог може створювати зустрічі та запрошувати на них батьків, заздалегідь попередивши про дату та мету зустрічі); можливості проведення соціально-педагогічної роботи у створених групах; надання відомостей про різноманітні соціальні інститути за необхідності (гуртки, клуби за місцем проживання, соціальні служби тощо); можливості проведення опитувань, дискусій, фокус-груп; поширення інформації для дітей і батьків щодо вирішення певної проблеми; розміщення власних розробок корисних занять і літератури, відеофрагментів тощо.

Також у професійній діяльності соціального педагога важливим є використання інших ресурсів і засобів глобальної мережі Інтернет. Зокрема, сьогодні стало модним і поширеним використання популярних безкоштовних програм для спілкування (Viber, Messenger, WhatsApp та ін.). Усі названі програми дозволяють створювати групи для дітей і батьків (наприклад, класу, творчого колективу, за інтересами тощо) та обмінюватися безкоштовно миттєвими повідомленнями у групі й індивідуальними повідомленнями один з одним. Ці програми мають переваги над групами в соціальних мережах тому, що користувачі, встановивши їх на будь-який свій гаджет, миттєво отримують повідомлення незалежно від часу й місця знаходження. І так само миттєво можуть зреагувати на будь-яку інформацію чи запитання в групі. Привабливим є той факт, що спілкування в межах цих програм є безкоштовним. Крім текстових повідомлень, тут також можна здійснювати безкоштовні аудіо- й відеодзвінки.

Отже, можна зробити висновок, що повноцінне виконання соціальними педагогами своїх професійних обов'язків сьогодні неможливе без використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, адже їх швидкий розвиток впливає на стиль, методику й методологію роботи фахівця соціальної сфери, сприяє створенню та практичному використанню діагностичного інструментарію на базі сучасної обчислювальної техніки. Головною характеристикою ІКТ у соціальній і соціально-педагогічній роботі є їх функціональна спрямованість на вирішення соціальних проблем у суспільстві.

Таким чином, одним із головних завдань вищої та післядипломної освіти сьогодні є формування інформаційно-комунікаційної (ІК) і медіа компетентностей соціального педагога. Саме тому кафедра спеціальної освіти й соціальної роботи ПНПУ імені В.Г.Короленка проводить впровадження методичної системи формування ІК-компетентностей майбутнього соціального педагога, яка описана в попередніх наукових розвідках [3–7]. У рамках підготовки майбутнього соціального педагога до роботи з молодшими школярами вважаємо за необхідне ввести та інтегрувати ІК-компонент під час вивчення нормативних дисциплін професійної та практичної підготовки фахівців спеціальності «Соціальна педагогіка» та «Соціальна робота» (освітній ступінь (ОС) «бакалавр» і «магістр»):

– «Педагогіка», «Соціальна педагогіка», «Етика соціальної роботи» («Етика соціально-педагогічної діяльності»), «Соціально-педагогічна робота в закладах освіти», «Соціалізація особистості», «Соціально-педагогічна робота з сім'єю», «Соціально-педагогічна робота у сфері дозвілля», «Основи сценарної роботи соціального педагога (соціального працівника)», «Соціальний супровід сім'ї» (ОС «бакалавр»);

– «Актуальні проблеми соціальної роботи і соціальної педагогіки», «Організація роботи з різними соціальними групами», «Консультативні форми у соціальній роботі», «Тренінгові форми у соціальній роботі», «Інноваційні технології в соціальній роботі» (ОС «магістр»).

Крім цього, однією з доцільних форм формування ІК- та медіакомпетентності майбутніх соціальних педагогів у роботі з молодшими школярами ми вважаємо впровадження в навчальний процес дисциплін за вибором студента (ДВС) із проблем використання ІКТ та медіатехнологій у соціально-педагогічній діяльності (наприклад, «Використання ІКТ у роботі соціального педагога (соціального працівника)», «Медіаосвіта соціального педагога (соціального працівника)». Ефективною формою проведення ДВС може бути практикум, який передбачає серію практичних занять із включенням інтерактивних форм навчання. ці дисципліни також мають бути впроваджені в курси підвищення кваліфікації соціальних педагогів і соціальних працівників навчальними закладами післядипломної освіти та представлені як сертифіковані програми в якості надання освітніх послуг вищими закладами освіти для спеціалістів-практиків.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Включення до процесу фахової підготовки майбутніх соціальних педагогів запропоновані зміст, форми й методи роботи дозволять досягти таких результатів: формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутнього фахівця, включення інформації за допомогою та про ІКТ до професійної освіти з метою формування нових знань і вмінь, розвитку вміння використовувати можливі ІКТ у професійній діяльності, зокрема, з

молодшими школярами, озброєння навичками формування критичного мислення щодо продукції, яка пропонується через ІКТ і медіапродукцію.

Підсумовуючи, хочеться відзначити, що початкова освіта в Україні розвивається, вдосконалюється її нормативно-правова база, тому специфіка діяльності спеціалістів соціально-педагогічної сфери в загальноосвітніх закладах вимагає від них безперервного самовдосконалення, широкої поінформованості, обізнаності, ерудиції, глибоких спеціальних знань і практичних умінь. Сподіваємося, що реформування вищої освіти в Україні, зміни в переліку галузей знань, напрямів підготовки та спеціальностей не завадять тим позитивним змінам, що відбулись у підготовці фахівців соціальної сфери, та не знищать систему соціально-педагогічної роботи, яка створювалася провідними українськими науковцями поряд із звичайними фахівцями-практиками впродовж останніх 27 років.

Поставлена проблема потребує подальших досліджень теоретичних і практичних аспектів щодо вивчення засобів використання інформаційно-комунікативних технологій у роботі фахівців соціальної сфери й не вичерпує всіх аспектів даної проблеми. Цей аспект підготовки майбутнього соціального педагога (соціального працівника) обов'язково повинен бути включений до освітньої програми підготовки бакалавра й магістра. Навчаючись використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології у професійній діяльності, майбутні фахівці не лише збагачують власний досвід (пізнають реальність і позиціонування в ній людини як частини цієї реальності, виокремлюють і усвідомлюють значення культури, стають співтворцем цієї культури і цінностей [16, 14]), але й підвищують професійну компетентність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Апостолова, Г. (2002). Про наслідки використання електронної техніки для розвитку здібностей дитини. *Практична психологія та соціальна робота*, 9/10, 1–3. (Apostolova, G. (2002). About the implications of the use of electronic equipment for the development of the child's abilities. *Practical Psychology and Social Work*, 9/10, 1–3).
2. Балакірева, О. М. (наук. ред.). (2014). *Показники та соціальний контекст формування здоров'я підлітків*, Київ: ЮНІСЕФ, Укр. ін-т соц. дослідж. ім. О. Яременка. (Balakireva, O. M. (ed.) (2014). *Indicators and the social context of the formation of adolescent health*, Kyiv: UNICEF, Ukr. O. Yaremenko Institute for Social Studies).
3. Березан, В. І. (2015). Використання феномену кіберсоціалізації студентської молоді в підготовці майбутнього соціального педагога. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 8 (52), 247–254. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка. (Berezan, V. I. (2015). The use of the phenomenon of cybersocialization of the student youth in future social pedagogue training. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 8 (52), 247–254. Sumy: Publishing House of the Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko).
4. Березан, В. І. (2016). Можливості використання ІКТ у роботі соціального педагога в умовах інклюзивної освіти. *Педагогічні науки*, Вип. LXIX, Т. 3, 22–26. Херсон: Видавничий дім «Гельветика». (Berezan, V. I. (2016). The Possibilities of Using ICT in the

Work Social Pedagogue in the Conditions of Inclusive Education. *Pedagogical Sciences, Issue LXIX, Vol. 3*, 22–26. Kherson: Publishing House “Helvetika”.

5. Березан, В. І. (2014). Підготовка соціальних педагогів до використання ІКТ у роботі з дітьми з особливими потребами. *Людинознавчі студії, вип. 29, ч. 2. Педагогіка*, 4–13. Дрогобич: Видав. відділ ДДПУ імені Івана Франка. (Berezan, V. I. (2014). Training of social pedagogues on the use of ICT in working with children with special needs. *Studies of Humanities, Issue 29, Part 2. Pedagogy*, 4–13. Drohobych: Publishing Department DDPU named of Ivan Franko).

6. Березан, В. І. (2015). Підготовка соціального педагога до формування у дітей компетенцій грамотного і безпечного використання ресурсів віртуального простору. *Педагогіка та психологія, Вип. 48*, 3–15. Харків: Вид-во ТОВ “Щедра садиба плюс”. (Berezan, V. I. (2015). Training of a social pedagogue for the formation of the competence of competent and safe use of virtual space resources in children. *Pedagogy and Psychology, Issue 48*, 3-15. Kharkiv: Publishing House “Shchedry Estate Plus” LLC).

7. Березан, В. І. (2016). Соціально-виховний потенціал інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці майбутніх соціальних педагогів. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, 1 (298), Лютий, Ч. 2.*, 12–20. Старобільськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». (Berezan, V. I. (2016). Socio-educational potential of information and communication technologies in the training of future social pedagogues. *Luhansk Taras Shevchenko National University Bulletin, 1 (298), February, Part 2*, 12-20. Starobilsk: Publishing house of Luhansk Taras Shevchenko National University).

8. Гриневич, Л. (2017). Новий Державний стандарт початкової загальної освіти. Режим доступу: <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/08/NewSchool Presentation-final 18-08-2017.pdf> (Hrynevych, L. (2017). New State Standard for Primary General Education. Retrieved from: <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/08/NewSchool Presentation-final 18-08-2017.pdf>).

9. *Державний стандарт початкової загальної освіти (State Standard for Primary General Education)* (2011). Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/462-2011-%D0%BF>

10. *Державний стандарт початкової загальної освіти (проект) (State Standard for Primary General Education (project))* (2017). Retrieved from: <https://mon.gov.ua/npa/pro-derzhavniy-standart-pochatkovoi-zagalnoi-osviti>

11. Дичківська, І. М. (2004). *Інноваційні педагогічні технології*. Київ: Академвидав. (Dychkivska, I. M. (2004). *Innovative pedagogical technologies*. Kyiv: Akademydav).

12. *Закон України «Про охорону дитинства» (Law of Ukraine “On the Protection of Childhood”)* (2001). Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>

13. Інформаційні технології. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (Information technology. Retrieved from: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>).

14. Коваленко, В. В. (2017). Основні напрями використання web-орієнтованих технологій і мультимедійних технологій у формуванні соціальної компетентності учнів початкової школи. *Зб. матеріалів I Всеукр. інтернет-конф. «Теоретико-практичні проблеми використання математичних методів та комп'ютерно-орієнтованих технологій в освіті та науці»*, (с. 33–37). Київ. (Kovalenko, V. V. (2017). The main directions of using web-oriented technologies and multimedia technologies in the formation of social competency of primary school students. *Collection of materials I All-Ukrainian Internet conf. “Theoretical and practical problems of using mathematical methods and computer-oriented technologies in education and science”* (pp. 33–37). Kyiv).

15. Коваленко, В. В. (2015). Формування соціальної компетентності учнів молодших класів в умовах сучасного інформаційного простору. *Освіта та розвиток*

обдарованої особистості, 6 (37)/06, 37–40. (Kovalenko, V. V. (2015). Formation of social competency of junior pupils in the conditions of modern information space. *Education and development of gifted personality*, 6 (37)/06, 37–40).

16. Лещенко, М. П., Тимчук, Л. І. (2013). Розвиток інформаційно-комунікаційних і медіа компетентностей учителів у міжнародному педагогічному просторі. *Інформаційні технології і засоби навчання*, Т. 38, 6, 13–28. Режим доступу: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/viewFile/931/696> (Leshchenko, M. P., Tymchuk, L. I. (2013). Development Of Teachers' Information And Communication And Media Competences In The International Pedagogical Space. *Information Technologies and Learning Tools*, Vol. 38, 6, 13–28. Retrieved from: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/viewFile/931/696>).

17. Найдьонова, Л. А. (2013). *Медіапсихологія: основи рефлексивного підходу*. Кіровоград: Імекс-ЛТД. (Naydonova, L. A. (2013). *Media Psychology: The Basis of Reflexive Approach*. Kirovohrad: Imex-LTD).

18. Найдьонова, Л. А., Череповська, Н. І. (наук. ред.) (2014). *Медіапсихологія: на перетині інформаційного та освітнього просторів*. Київ: Міленіум. (Naydonova, L. A. Cherepovska, N, I. (Eds) (2014). *Media Psychology: at the intersection of informational and educational spaces*. Kyiv: Millennium).

19. Олексюк, Н. В., Леbedенко Л. В. (2015). Використання електронних соціальних мереж у соціально-педагогічній роботі зі школярами. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 4 (48), 88–102. Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1273/946#.VgkJWsvtmko> (Oleksyuk, N. V., Lebedenko, L. V. The Use Electronic Social Network in Social and educational work with pupils. *Information Technologies and Learning Tools*, 4 (48), 88–102. Retrieved from: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1273/946#.VgkJWsvtmko>).

20. Проект Державного стандарту «Державний стандарт початкової освіти» (Project of State Standard “State Standard for Primary Education”). (2017). Retrieved from: <https://base.kristti.com.ua/?p=4749>

21. Скрипченко, О. В., Долинська, Л. В., Огороднійчук, З. В. та ін. (2001). *Вікова та педагогічна психологія*. Київ: Просвіта (Skrypchenko, O. V., Dolynska, L. V., Ogorodniychuk, Z. V. and others. (2001). *Age and pedagogical psychology*. Kyiv: Prosvita).

22. Соціальна комунікація. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (Social communication. Retrieved from: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>).

23. Тадаєва, А. А. (2016). *Соціальний супровід соціалізації молодших школярів в сучасному інформаційному просторі* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05). Харків. (Tadaeva, A. V. (2016). *Social and pedagogical accompaniment of schoolchildren socialization in modern information field* (PhD thesis). Kharkiv).

24. Тихонова, Т. В. (2011). Інформаційно-комунікаційні технології професійної діяльності педагога: генезис змісту поняття. *Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції «Формування та розвиток професійної компетентності сучасного педагога в системі неперервної освіти»*, (сс.162–164). Миколаїв: ОІППО (Tikhonova, T. V. (2011). Information and communication technologies of the professional activity of the teacher: the genesis of the content of the concept. *Abstracts of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference “Formation and Development of Professional Competency of a Modern Teacher in the Continuing Education System”* (pp. 162–164). Mykolaiv: OIPPO).

25. Ястребов, М. М. (2017). *Використання веб-орієнтованих технологій у здоров'язберезувальному навчанні учнів початкових класів* (дис. ... канд. пед. наук:

13.00.10). Київ. (Yastrebov, M. M. (2017). *Usage of web-based technologies in health-keeping education of primary school students* (PhD thesis). Kyiv).

26. Яцишин, А., Коваленко, В. (2015). Використання електронних соціальних мереж для роботи з дітьми та молоддю з особливими освітніми потребами. *Освіта та виховання обдарованої особистості*, 8 (39), 32–38. (Iatshyshyn, A., Kovalenko, V. (2015). Use of electronic social networks for working with children and young people with special educational needs. *Education and upbringing of gifted personality*, (39), 32–38).

27. Osakinle, E. O., Adegroye, B. S, Olajubutu, F. T. (2009). The Roles of Media and Technology in Adolescents'. *Middle-East Journal of Scientific Research*, 4 (4), 307–309. – Retrieved from: [http://www.idosi.org/mejsr/mejsr4\(4\)/12.pdf](http://www.idosi.org/mejsr/mejsr4(4)/12.pdf)

28. Primack, B. A. and others (2009). Association Between Media Use in Adolescence and Depression in Young Adulthood. *Arch. Gen. Psychiatry*, Vol. 66, 2, 181–188. – Retrieved from: <http://archpsyc.jamanetwork.com/article.aspx?articleid=210196&resultClick=3>

РЕЗЮМЕ

Березан Валентина. Необходимость использования информационно-коммуникационных технологий в работе социального педагога с младшими школьниками.

Цель статьи – осветить содержание понятия «информационно-коммуникационные технологии (ИКТ)», раскрыть особенности влияния ИКТ и медиапродукции на процесс социализации младшего школьника, формирование его социальной компетентности, проанализировать современные системы регулирования медиапространства, обосновать необходимость использования информационно-коммуникационных технологий в работе социального педагога с учениками начальной школы и их родителями с целью понимания последними огромного потенциала ИКТ, а не только развлекательной функции. Использован комплекс теоретических (анализ, синтез, обобщение) и эмпирических (наблюдение, беседа, интервью, изучение нормативной и учебной документации) методов педагогического исследования. На основе предыдущих научных исследований автор указывает возможные пути подготовки социального педагога в вузе и заведениях последипломного образования к работе с младшими школьниками с использованием ИКТ, формирование ИК- и медиа компетентности социального педагога.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, социальный педагог, младший школьник, социализация, социальная компетентность.

SUMMARY

Berezan Valentyna. The necessary use of information and communication technologies in the work of the social pedagogue with junior pupils.

The purpose of the article is to highlight the content of the concept of “information and communication technologies (ICT)”, to reveal the peculiarities of the influence of ICT and media production on the process of socialization of the junior pupil, the formation of his social competence, to analyze the modern systems of media space regulation, to substantiate the necessity of using information and communication technologies in the work of a social teacher. with elementary school students and their parents, in order they understand the enormous potential of ICT, and not just an entertainment function. The complex of theoretical (analysis, synthesis, generalization) and empirical (observation, conversation, interview, study of normative and educational documentation) methods of pedagogical research was used.

On the basis of the study of the works of Ukrainian and foreign scientists, the essence of the concept of "ICT" is defined, the functions of social communication of ICT are described, three main types of ICT are revealed: computer, or information, technologies; multimedia technologies; telecommunication technologies (network or Internet technologies). On the basis of psychological research, the author describes the junior schoolboy as a period of positive changes and transformations in human life, points to the peculiarities of the uncontrolled influence of ICT products on the socialization of the child, in particular on the formation of his social competence. In the article, the researcher studies the basic normative document of the elementary school - the new State Standard of Elementary General Education (2017), which will be introduced in schools of Ukraine from September 1, 2018, for the formation of social competence under the influence of ICT. This document emphasizes the need for training of new specialists (primary school teachers, social pedagogues) with the IC competency and media competency they have formed. Based on previous scientific researches, the author indicates the possible ways of preparing a social teacher in higher education and postgraduate education establishments for work with junior pupils using ICT, forming the IC and media competence of a social teacher.

Key words: *information and communication technologies, social pedagogue, junior schoolboy, socialization, social competence.*